

Velkommen til Teknologirådets konference Prioritering af Danmarks areal i fremtiden: Diskussion af anbefalinger

Onsdag d. 3. maj 2017
Christiansborg

Følg med på @teknodk

Miljø- og Fødevareudvalget

VELUX FONDEN

FONDEN TEKNOLOGI RÅDET
DANISH BOARD OF
TECHNOLOGY FOUNDATION

FÆLLES OM
SAMFUNDETS
UDVIKLING

Program

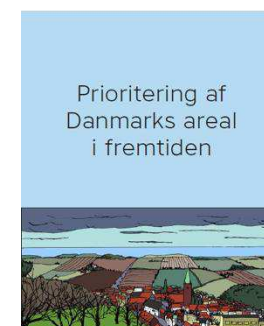
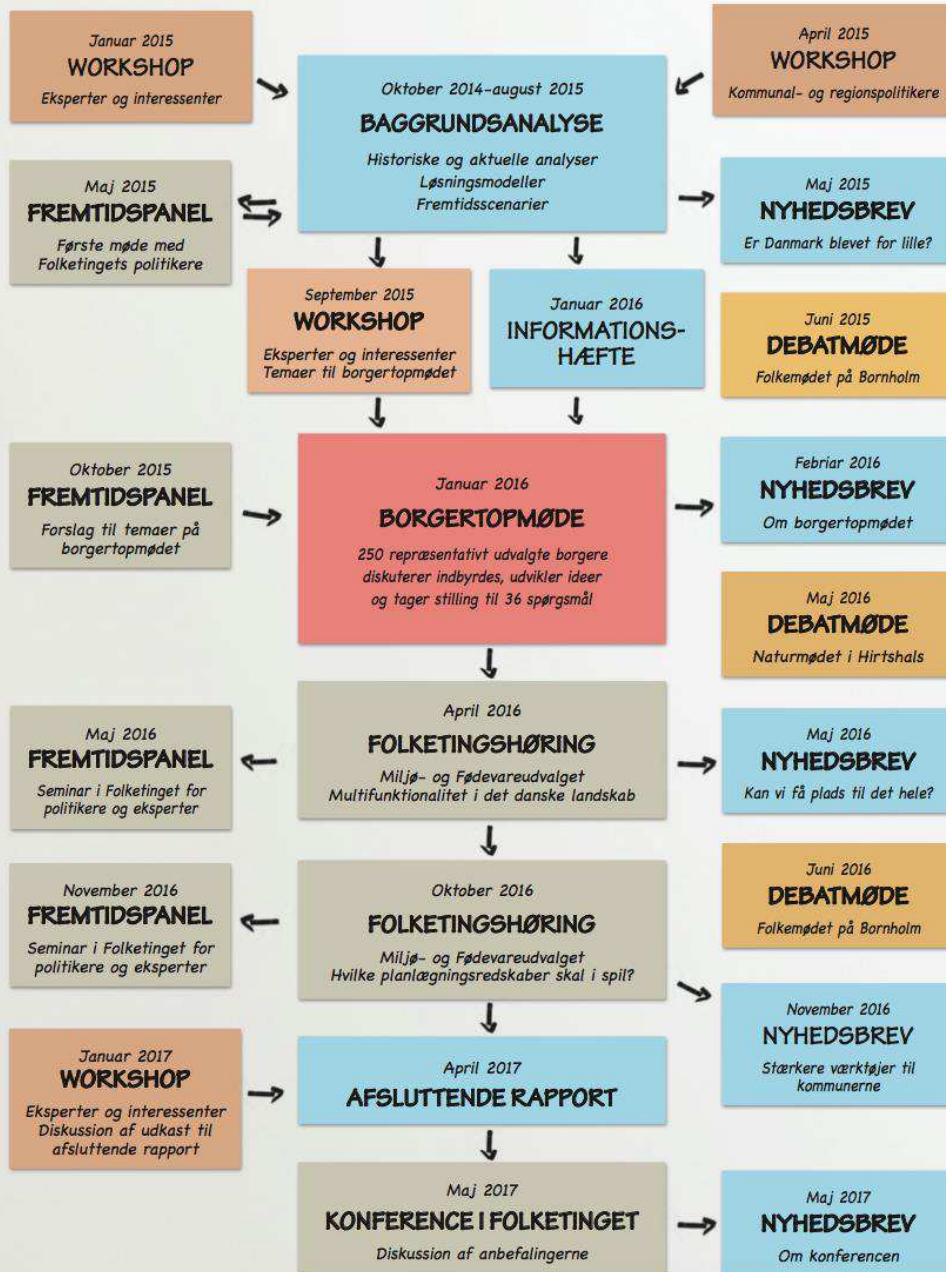
Kl. 9.00-9.30:	Registrering og morgenkaffe
Kl. 9.30: Introduktion	<p>Lea Wermelin (S), næstformand for Miljø- og Fødevareudvalget, åbner konferencen.</p> <p>Jens Henrik Thulesen Dahl (DF) og Christian Poll (ALT) fra projektets fremtidspanel introducerer projektet.</p>
Kl. 9.45: Anbefalinger	<p>Finn Arler (Aalborg Universitet) og Lone Søderkvist (Københavns Universitet) fra projektets styregruppe præsenterer projektets anbefalinger.</p>
Kl. 10.05: Debat	<p>Borgmestrene fra Ringkøbing-Skjern, Bornholm, Skive og Svendborg giver et bud på, hvordan anbefalingerne kan bidrage til planlægningen lokalt.</p> <p>Projektets styregruppe stiller spørgsmål om anbefalingerne til et politikerpanel bestående af de fire borgmestere, folketingspolitikere fra projektets fremtidspanel og fra Miljø- og Fødevareudvalget.</p>
Kl. 11.30: Afrunding	<p>Hvordan kan anbefalingerne føres ud i livet? Diskussion af, hvordan anbefalingerne kan realiseres.</p> <p>Helene Bjerre-Nielsen (VELUX Fonden) lukker konferencen.</p>
Kl. 12.00-13.00:	Efterfølgende fortsætter diskussionen over en sandwich.

A satellite view of Earth from space, showing the North Atlantic Ocean, parts of Europe, and North America. The image is dominated by blue oceans and green/brown landmasses, with white clouds scattered across the scene. The title text is overlaid on the upper portion of the image.

Prioritering af arealanvendelse i Danmark

Finn Arler,
Aalborg Universitet

PROJEKTETS FORLØB

Globale forandringer

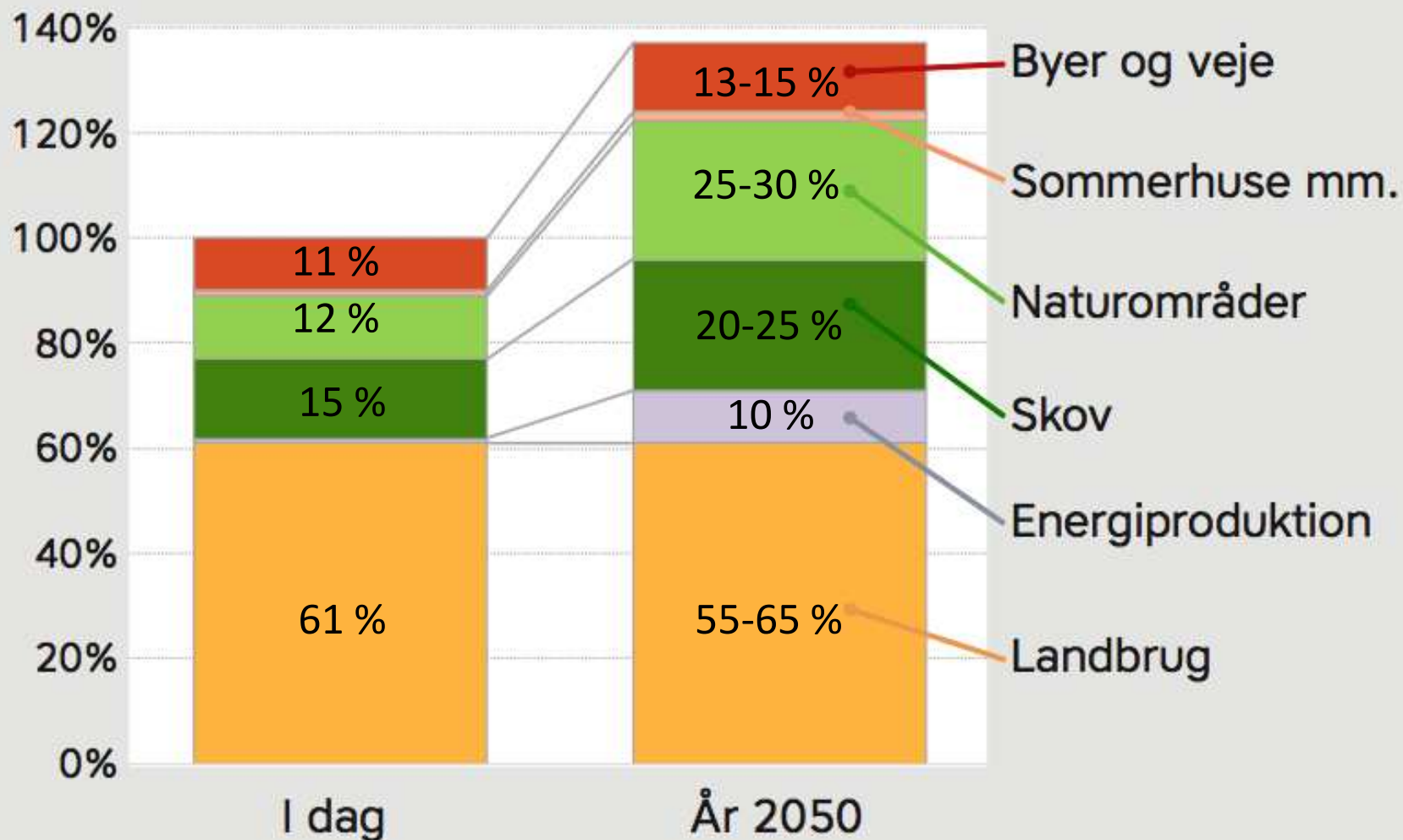
- **Befolkningsudvikling** fra 7,5 til 9,5 mia i 2050 (til 11 mia i 2100)
- **Øget velstand**: middelklassen vokser fra 2 til 5 mia i 2030, specielt i Asien
- **Globalisering** – f.eks. fra 0,5 mia turister i 2000 til 1,8 mia i 2030 (60% fra nye økonomier)
- **Tab af biodiversitet** – målet om at stoppe tabet før 2020 er blevet svært at nå
- **Klimaforandringer** – på vej mod 2° temperaturstigning
- **Omlægning** fra fossile brændsler til vind, sol og biomasse
- **Teknologisk udvikling** (energi, landbrug, transport mm.)

Nationale udfordringer

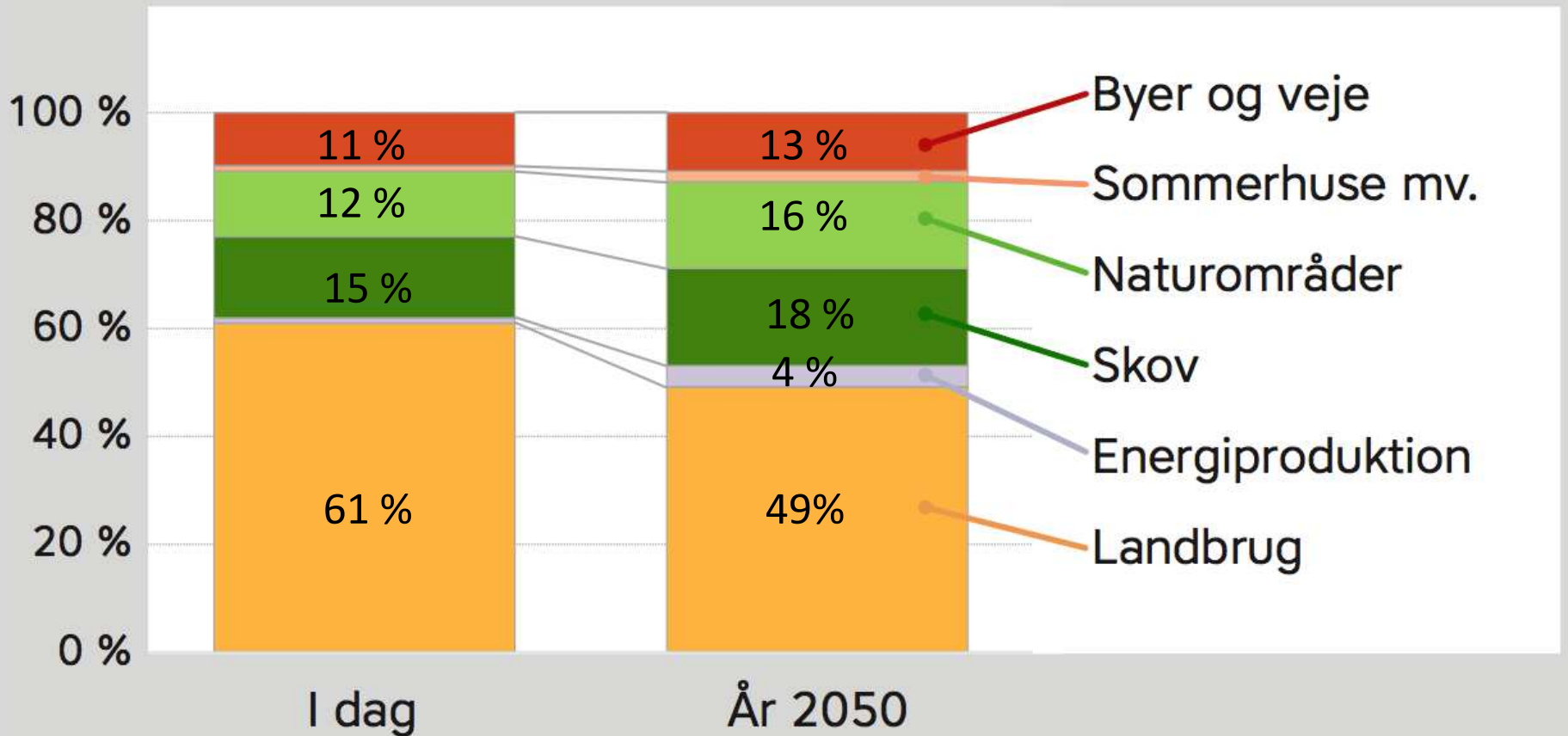
- Øget global efterspørgsel på animalske **landbrugsprodukter**, men også øget effektivisering og konkurrence
- Omlægning af **energiforbrug** bort fra fossile brændsler inden 2050
- Øgede krav om beskyttelse af **biodiversitet**, vildhed, landskabskvalitet, kulturmiljøer
- **Klimaforandring** og jordsænkning giver mere vand i landskabet
- Ønske om **skovrejsning** (grundvand, biodiversitet, rekreation, produktion, biomasse)
- Øget velstand giver øget **mobilitet, fritid og turisme**
- Tilflytning til **byerne**, øgede arealkrav pr. individ

Arealbehov

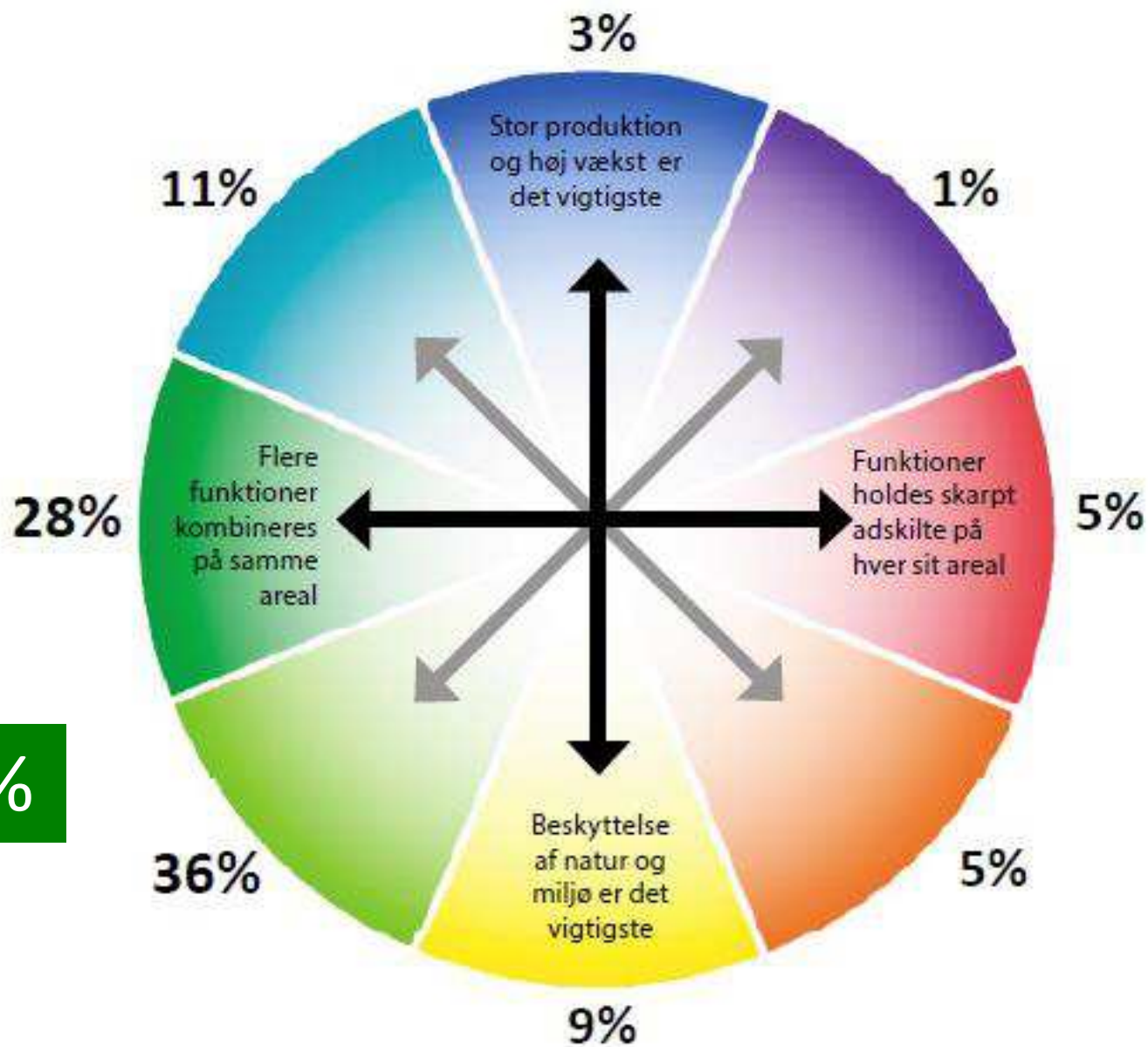

Søjlen til højre viser de forventede behov uden prioritering og samordning.

Borgernes prioritering

hvilken retning ser du helst, at anvendelsen af Danmarks areal udvikler sig?

64 %

Hvorfor planlægge – og ikke blot overlade alle afgørelser til den enkelte jordejer?

P.g.a. "ikke-prissatte eksternaliteter"

Undgå konflikt om nabogener

Fælles goder og visioner

VISUELLE GENER

HISTORIE

FRILUFTSLIV

LUGT

LANDSKAB

STØJ

GIFT

BIODIVERSITET

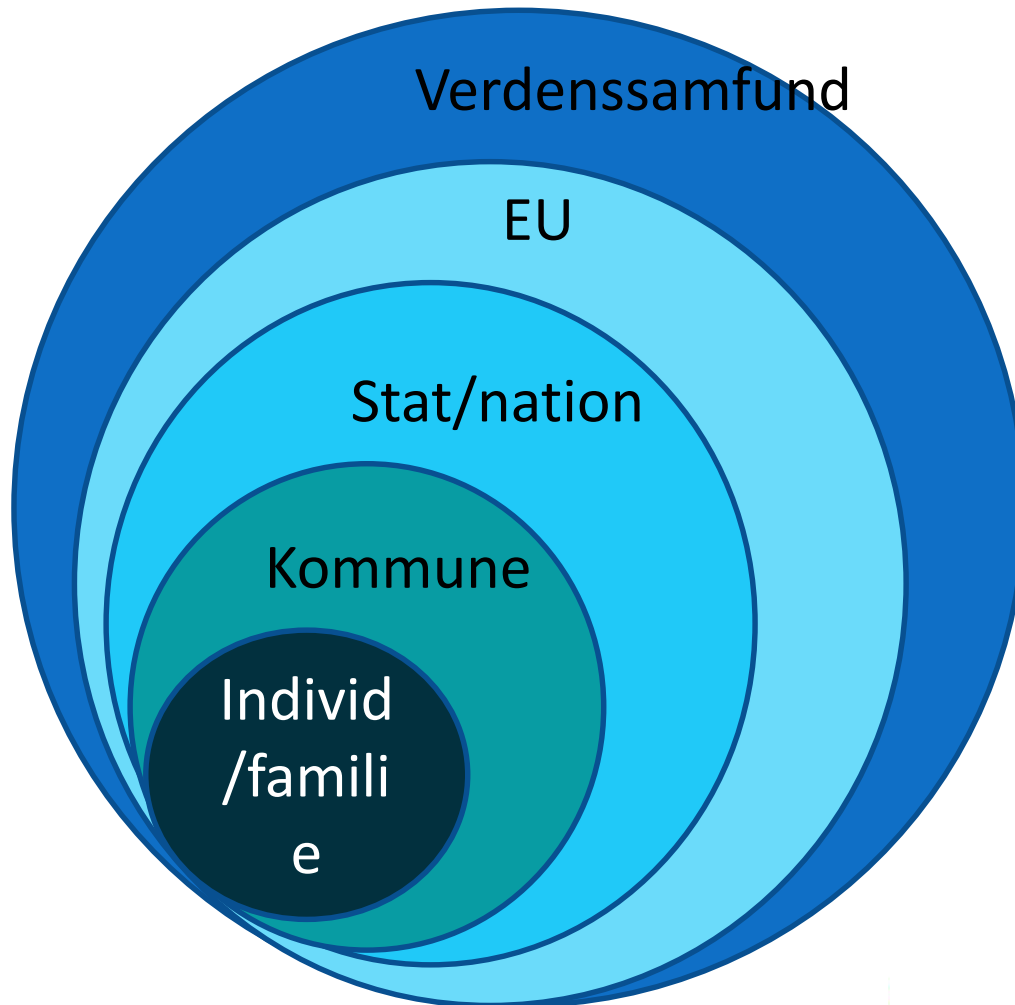
TRAFIK

MILJØKVALITET

KYSTBESKYTTELSE

Nærhedsprincippet

- Hensyn på højere niveauer kan **overtrumfe** hensyn på lavere niveauer
- ...men bør **ikke være mere detaljerede** end højst nødvendigt

ANBEFALINGER

I et rigt land med mange ønsker er man nødt til at planlægge og styre udviklingen.

FÆLLES MÅL OG RAMMER

Staten må melde ud med en samlet national strategi og lægge rammerne fast. Strategien bør samordne mål og midler for de forskellige ministeriers regler.

Der er behov for en stærk landsplanindsats for at prioritere interesserne og udpege områder til forskellige formål. Det gælder for eksempel større områder med urørt natur, særligt værdifulde natur- og kulturlandskaber, klimasikring, placering af vindmøller og andre energianlæg, udviklingsområder og afviklingsområder.

Folketing og regering bør integrere hensynet til det knappe areal i en revision af love, regler og støtteordninger. Stærkere virkemidler skal udformes.

LOKALE HELHEDSLØSNINGER

Inden for rammerne af den nationale strategi er det i kommuneplanerne, de konkrete løsninger udformes.

De mange interesser kan bedst kombineres og forenes i planer, der indfører forskellige udviklingsmuligheder og vilkår i de enkelte lokalområder. Lokale helhedsplaner må bygge på dialog og forhandling med alle interessenter.

En sådan differentieret planlægning kræver dog, at kommunerne får stærkere virkemidler både til at indgå langtidsholdbare aftaler og regulere udviklingen i de forskellige områder.

Et tæt tværkommunalt samarbejde med statsligt medspil er nødvendigt.

EFTERSYN AF LOVENE

Der bør nedsættes en bredt sammensat areal- og plankommission med det formål at foreslå forbedrede regler til forvaltningen af det åbne land.

Planloven og en lang række andre love bør underkastes et kritisk hovedeftersyn for at give kommunerne de bedst mulige redskaber til at forene de mange arealinteresser lokalt uden at tabe helheden af syne.

STØTTEORDNINGER

De mange støtteordninger og tilskud bør justeres sådan, at de bedre kan fremme den ønskede udvikling i lokale områder. Det gælder også afgifter og erstatninger. Naturbeskyttede områder bør fritages for ejendomsskat.

ENERGIPRODUKTION

Landbrugets restprodukter kan med fordel anvendes til at producere biogas. Behov for mere areal til energiproduktion kan begrænses ved energieffektivisering, brug af varmepumper, integration af solenergi i bygninger mv.

KLIMATILPASNING

Mulighederne for at kombinere klimatilpasning med naturgenopretning, rekreation og fritidsaktivitet bør udnyttes bedst muligt.

Folketinget skal tage stilling til erosion og oversvømmelse: Hvilke ejendomme og områder bør sikres? Hvor skal naturen gå sin gang, så kystens landskaber rykker ind i landet og de våde områder vokser?

GRØNT DANMARKSKORT

Udpegnen af mere sammenhængende naturområder og grønne korridorer bør ske i tæt samarbejde mellem kommuner, stat og andre interessenter.

De udpegede områder bør friholdes for aktiviteter, der forringer muligheden for senere at virkeliggøre naturplanerne, og kommunerne behøver stærkere virkemidler for at realisere planerne.

Naturpleje som driftsgren bør gøres mere rentabel - med adgang for flere aktører.

ERSTATNINGSNATUR

I enkelte tilfælde kan arealer med beskyttede naturtyper erstattes med andre områder, der er større og samlet set bidrager mere til en rig og mangfoldig natur.

SKOVPOLITIK

Hvordan skal balancen være mellem produktion af træ, energi, naturnear skovdrift og urørt skov i fremtiden? Det er spørgsmål, der skal besvares politisk.

PLANLÆGNING I DET ÅBNE LAND

Opdelingen af Danmark i byzone, sommerhusområder og landzone er utilstrækkelig. Gennem kommuneplanlægningen bør det åbne land opdeles i områder, hvor der for hvert område sættes lokale mål og retningslinjer for arealanvendelsen og landzoneadministrationen. Dermed får kommunen og dens borgere et fælles grundlag for at fremme en ønsket udvikling.

Kommunen får samtidig et forbedret grundlag, både når der investeres i naturpleje, friluftsliv og flersidig anvendelse af samme areal, og når der skal tages stilling til grundejernes ansøgninger om landzonetilladelse. Og landmænd og ejere af fast ejendom får større investeringsikkerhed.

I områder, der udpeges som primære for landbrug og skovbrug, bør der også sikres miljørigtige placeringer til moderne produktionsanlæg for at undgå nabokonflikter og unødigt transport gennem landsbyer og på offentlige veje.

JORDFORDELING OG JORDPULJER

Aftaler om jordfordeling er et velegnet redskab til at skabe bedre balance mellem forskellige formål.

Landmænd kan bytte sig til mere robuste og sammenhængende marker og afhængige områder, hvor man i fremtiden ikke ønsker landbrugsudvikling.

Arealer kan frigøres f.eks. til mere skov, naturområder eller nye aktiviteter i det åbne land.

Det anbefales at både staten og kommunerne opretter puljer af opkøbt jord, der kan fremme jordfordeling og tilbydes i bytte for arealer, som ønskes anvendt til nye formål.

LANDBRUG OG MILJØ

Forbedrede kort over jordens evne til at optage og tilbageholde næringsstoffer kan bane vej for en bedre fordeling af landbrugsarealerne og samtidig frigøre mere marginal jord til naturprojekter og rekreative formål.

Kombiner klare statslige udmeldinger med kommunal fleksibilitet!

Udnyt synergier

- Energiproduktion
- Klimatilpasning
- Multifunktionel skov
- Ekstensivt landbrug

Natur og biodiversitet

- Det grønne Danmarkskort
- Erstatningsnatur
- Urørt skov
- Omlægning af marginaljord

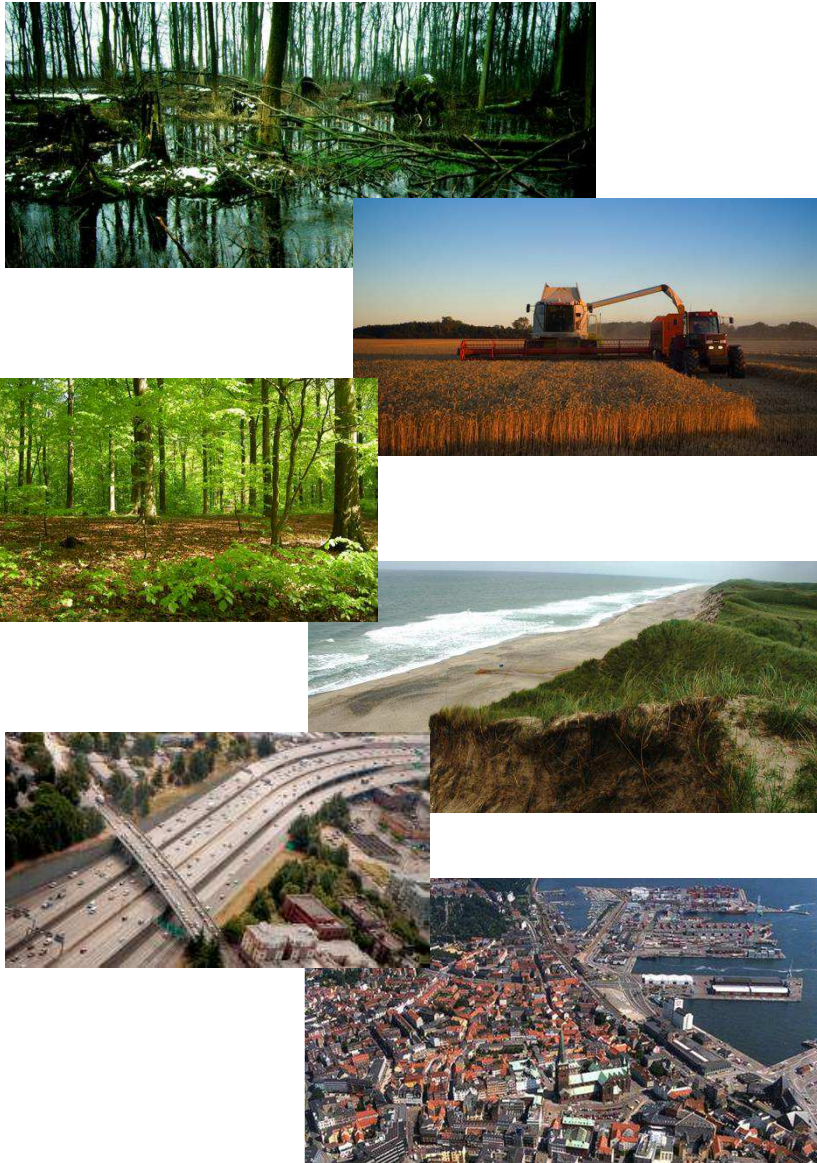
Kommunale helhedsplaner

- Aktiv målsætning af områder
- Samarbejde på tværs af kommunegrænser
- Jordfordeling og jordpuljer
- Målrettede støtteordninger

Eftersyn af love og støtteordninger

- Plan- og arealkommission

Nødvendige politiske arealprioriteringer på nationalt niveau

- Skal områder reserveret til **biodiversitet** og/eller **vild natur** øges? Hvor meget? Hvor? Hvordan?
- Hvilke miljøkrav skal stilles til **landbruget** i hvilke områder? Skal marginale jorder udtages mod kompensation?
- Skal **skovarealet** fortsat vokse? Med støtte? Hvilke type skov: **energiplantager** eller **urørt skov**?
- I hvilken udstrækning skal **kysterne** beskyttes? Hvor og hvordan?
- Skal vi have flere **motorveje** eller andre **transportanlæg**? Hvor?
- Skal **byerne** og **fritidslandskaberne** have lov at brede sig?
- Skal **zoneopdelingen** mellem land og by fastholdes, eller skal den gøres mere differentieret og/eller fleksibel?

Prioritering af arealanvendelse i Danmark

Lone Søderkvist Kristensen
Københavns Universitet

Kommunale helhedsplaner og lokalt forankrede løsninger

Vi skal starte med at erkende at det åbne land ikke er én størrelse

- De kommunale landområder består af forskellige landskaber og har derfor forskellige 'robustheder' i forhold til aktuelle og potentielle aktiviteter
- Der er forskel på, om landområder er lokaliseret tæt på de større byer eller i større afstand fra byerne.
- Den hidtidige udvikling har skabt forskellige landskaber og funktioner

Det åbne land er differentieret - derfor er der brug for:

- **Overordnede strategier** der afspejler forskelligheden dvs. strategier der siger noget om, hvad der skal og kan ske i forskellige dele af det kommunale.
- **Nye plantyper** der medvirker til at understøtte en ønsket udvikling eller afbøde en uønsket
- Nye og bedre **virkemidler**
- Vi skal hæve os udover sektorinteresserne og **se på helheden** – samspil og synergier, hvor det er muligt og ønskeligt

Give kommunerne bedre muligheder for at planlægning – nye lokale plantyper

Hvad kan planerne handle om? Lokale mål og rammer for udviklingen og prioritering af arealernes anvendelse

Udbygningsområder: robuste områder i forhold til moderne landbrugsproduktion *forbedrede transportforhold og muligheder for, at forbyde aktiviteter der kan skabe konflikter*

Miljøtilpasning og sårbare landskaber: stadig plads til landbrug med på særlige vilkår *lavere gødningstilførsel, krav til bygningsmassen og andre begrænsninger*

Udflytningsområder: områder hvor landbrug, boliger mv på sigt afvikles/flyttes, fordi områder skal bruges til natur eller skov

....nye planer – flere eksempler

Udviklingsområder områder hvor flere boliger, andet erhverv mv kan lokaliseres
fleksibel omdannelse er i fokus

Afviklingsområder områder bebyggelse på sigt afvikles og nedrives – *arealerne overgår til anden anvendelse – landbrug, natur, skov, vindmøller mv.*

Andre interesser kan indarbejdes i de ovennævnte planer eller arbejdes med i særskilte udpegninger

Inden for de nye udpegninger, skal kunne laves **regler, der er forskellige fra de generelle landzoneregler**, som gælder der, hvor der ikke laves nye udpegninger

Kræver **rammer udstukket af staten**

Kræver **dialog og samarbejde - lokalt**

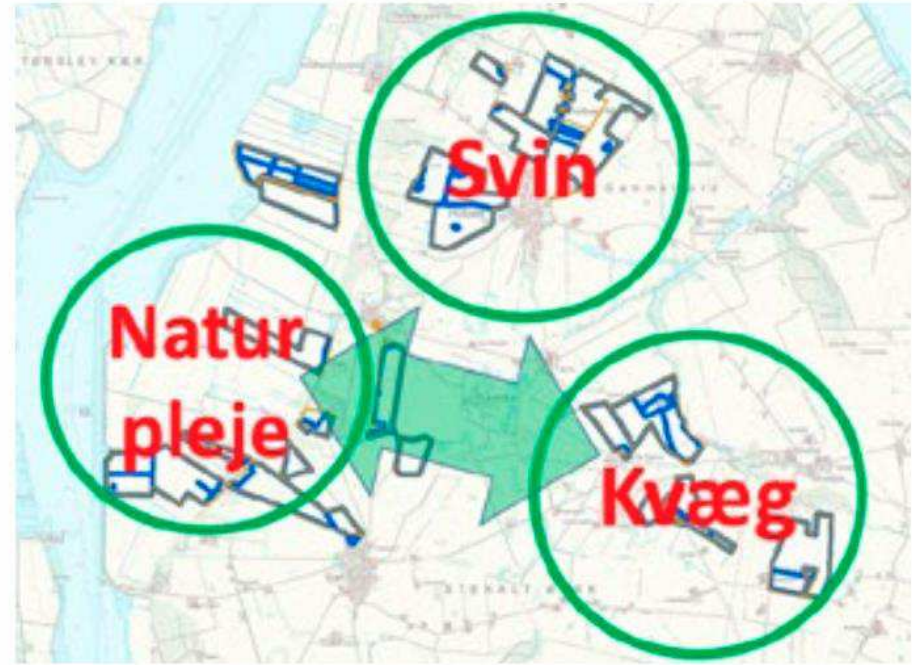
Hvad er muligt og hvad er ikke muligt inden for den **eksisterende lovgivning?**

Nye virkemidler

- Jordfordeling
- Bedre og mere fleksible støtteordninger
- Samordning mellem kommuner

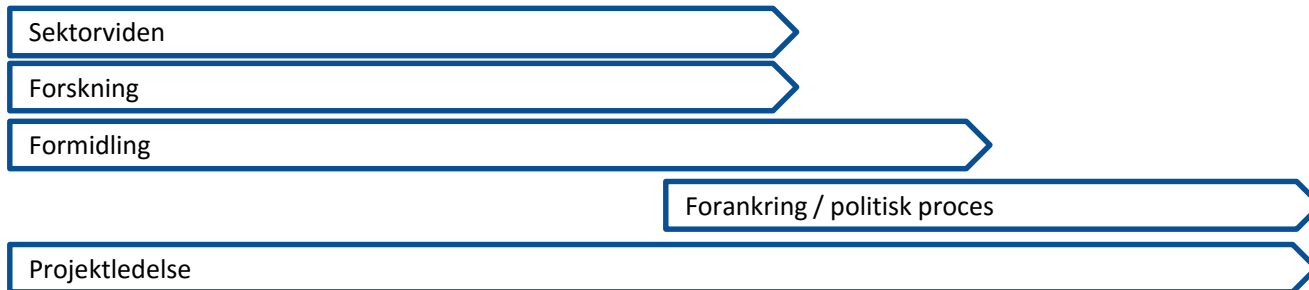
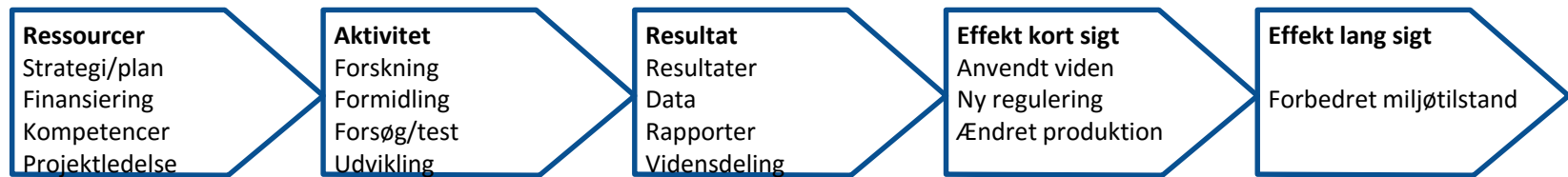
Jordfordelingens potentialer

Program

Kl. 9.00-9.30:	Registrering og morgenkaffe
Kl. 9.30: Introduktion	<p>Lea Wermelin (S), næstformand for Miljø- og Fødevareudvalget, åbner konferencen.</p> <p>Jens Henrik Thulesen Dahl (DF) og Christian Poll (ALT) fra projektets fremtidspanel introducerer projektet.</p>
Kl. 9.45: Anbefalinger	<p>Finn Arler (Aalborg Universitet) og Lone Søderkvist (Københavns Universitet) fra projektets styregruppe præsenterer projektets anbefalinger.</p>
Kl. 10.05: Debat	<p>Borgmestrene fra Ringkøbing-Skjern, Bornholm, Skive og Svendborg giver et bud på, hvordan anbefalingerne kan bidrage til planlægningen lokalt.</p> <p>Projektets styregruppe stiller spørgsmål om anbefalingerne til et politikerpanel bestående af de fire borgmestre, folketingspolitikere fra projektets fremtidspanel og fra Miljø- og Fødevareudvalget.</p>
Kl. 11.30: Afrunding	<p>Hvordan kan anbefalingerne føres ud i livet? Diskussion af, hvordan anbefalingerne kan realiseres.</p> <p>Helene Bjerre-Nielsen (VELUX Fonden) lukker konferencen.</p>
Kl. 12.00-13.00:	Efterfølgende fortsætter diskussionen over en sandwich.

Miljøeffekt – model for effektkæde

2016:
Systemforandring
miljøeffekt
opskalering

Modelkilde: Rambøll

Tak for i dag!

**Diskussionen fortsætter i restauranten i lokale 0-133,
hvor der også vil være sandwich.**

Læs mere om projektet på

www.tekno.dk

Miljø- og Fødevarerudvalget

VELUX FONDEN

FONDEN TEKNOLOGI RÅDET
DANISH BOARD OF
TECHNOLOGY FOUNDATION

FÆLLES OM
SAMFUNDETS
UDVIKLING